

**LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖJŲ VALSTYBINIŲ PENSIJŲ ĮSTATYMO
NR. IX-1011 7 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO NR. I-480 101 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
PROKURATŪROS ĮSTATYMO NR. I-599 52 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBOS
ĮSTATYMO NR. VIII-1649 59 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys. Įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos teisėjų valstybinių pensijų įstatymo Nr. IX-1011 7 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas dėl valstybinių pensijų), Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 101 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas dėl kompensacijų teisėjams), Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo Nr. I-599 52 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas dėl kompensacijų prokurorams) ir Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymo Nr. VIII-1649 59 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas dėl kompensacijų pareigūnams) (toliau kartu – įstatymų projektai) tikslas – patikslinti Lietuvos Respublikos teisėjų valstybinių pensijų įstatymo nuostatas dėl teisėjų valstybinės pensijos dydžio apskaičiavimo, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo nuostatas dėl kompensacijų ir išmokų teisėjo žūties ar sveikatos sutrikdymo atveju dydžio apskaičiavimo, Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo nuostatas dėl kompensacijų ir išmokų prokuroro žūties ar sveikatos sutrikdymo atveju dydžio apskaičiavimo ir Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymo nuostatas dėl kompensacijų ir pašalpų pareigūno žūties, pripažinimo nežinia kur esančiu ar paskelbimo žuvusiu, sveikatos sutrikdymo atveju dydžio apskaičiavimo, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. birželio 28 d. priimtus Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo ir susijusių įstatymų pakeitimus, pagal kuriuos draudėjo (darbdavio) valstybinio socialinio draudimo įmokos perkeliamos darbuotojui, ir siekiant išvengti nepagrįsto teisėjų valstybinės pensijos dydžio ir minėtų kompensacijų, išmokų ir pašalpų dydžio padidėjimo.

Siekiant dalį darbdavio mokamos socialinio draudimo įmokos (pensijų, ligos, motinystės, privalomojo sveikatos draudimo įmokas) perkelti darbuotojui, sustiprinti socialinio draudimo įmokų ir išmokų ryšį, taip pat atitinkamai pakeisti išmokų dydžius, kad bruto išmokų dydžiai nesikeistų, Lietuvos Respublikos Seimas 2018 m. birželio 28 d. priėmė Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 2, 4, 7, 8, 10, 23, 25 ir 32 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIII-1336 (toliau – Valstybinio socialinio draudimo įstatymo pakeitimo įstatymas) ir kitus teisės aktus, susijusius su reformos vykdymu šešiose srityse: švietimo, sveikatos apsaugos, mokesčių, inovacijų, šešėlinės ekonomikos mažinimo, pensijų.

Valstybinio socialinio draudimo įstatymo pakeitimo įstatymo 9 straipsnyje, reglamentuojančiame šio įstatymo įsigaliojimą ir įgyvendinimą, nustatyta, kad *iki šio įstatymo įsigaliojimo (2019 m. sausio 1 d.) draudėjas (darbdavys), kurio valstybinio socialinio draudimo įmokos perkeliamos pagal darbo sutartį dirbančiam darbuotojui, privalo perskaičiuoti darbuotojo bruto darbo užmokestį, jį padidindamas 1,289 karto ir atitinkamai pakeisdamas darbo sutartį su darbuotoju be išankstinio jo sutikimo*. Pagal šios dalies nuostatas perskaičiuotas pagal darbo sutartį dirbančio darbuotojo atlyginimas darbuotojui mokamas nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos. Iki šio įstatymo įsigaliojimo buvęs pagal darbo sutartį dirbančio darbuotojo neto darbo užmokestis negali sumažėti dėl pagal darbo sutartį dirbančio darbuotojo atlyginimo perskaičiavimo ir (ar) draudėjo valstybinio socialinio draudimo įmokų perkėlimo apdraustajam. *Šios dalies nuostatos taip pat taikomos draudėjams ir apdraustiesiems asmenims, turintiems santykius, savo esme atitinkančius darbo santykius, ir draudžiamiems valstybiniu socialiniu draudimu.*

Lietuvos Respublikos Seimas 2018 m. birželio 28 d., atsižvelgdamas į tai, kad, įgyvendinant mokesčių reformą, bus sujungtos darbuotojo ir darbdavio mokamos socialinio draudimo įmokos, atitinkamai perskaičiuojami darbo jėgos mokesčių tarifai, o tai iš esmės sąlygos didesnę darbo užmokesčių asmeniui ir atitinkamai didins Lietuvos statistikos departamento skelbiamą bruto vidutinį darbo užmokesčių (toliau – vidutinis darbo užmokestis), ir *siekdamas išlaikyti pensinio pobūdžio išmokų, mokamų iš valstybės biudžeto, kurių dydžio apskaičiavimas susietas su darbo užmokesčiu, dydį tokį, koks yra šiuo metu nustatytas (t. y. išvengti nepagrįsto jų padidėjimo)*, priėmė Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo Nr. I-1151 41 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIII-1350, Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo Nr. I-730 3 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIII-1351, Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo Nr. I-693 3, 7, 9 ir 16 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIII-1354 (toliau – Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo pakeitimo įstatymas), Lietuvos Respublikos Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų ir Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaraciją pasirašiusių asmenų statuso įstatymo Nr. IX-1789 6 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIII-1352 ir Lietuvos Respublikos Prezidento valstybinės rentos įstatymo Nr. X-980 3 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIII-1353.

Šiais teisės aktų pakeitimais patikslintos teisės aktų nuostatos, susijusios su sportininkų rentos dydžio apskaičiavimu, valstybinių pensijų dydžio ribojimu, pareigūnų ir karių valstybinių pensijų dydžio bei pareigūnų ir karių valstybinių pensijų priedo už tarnybą apskaičiavimo tvarka, valstybinės signataro ir Respublikos Prezidento rentos dydžio nustatymu. Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo pakeitimo įstatymu nustatyta, kad, jeigu į pareigūno ar kario nurodytą laikotarpį darbo užmokesčio vidurkiui apskaičiuoti patenka ir laikotarpis nuo 2019 m. sausio 1 d., šio laikotarpio darbo užmokestis mažinamas dalijant jį iš 1,289.

Atsižvelgiant į tai, kad Valstybinio socialinio draudimo įstatymo pakeitimo įstatymu ir kitais teisės aktais pakeisti darbo užmokesčio apskaičiavimo principai ir mokesčių tarifai, ligos, motinystės ir sveikatos draudimo įmokos perkeliamos iš draudėjo apdraustajam (tai bruto darbo užmokesčių turėtų nominaliai padidinti 1,289 karto), o teisėjų valstybinės pensijos ir kompensacijų bei išmokų teisėjo ar prokuroro žūties ar sveikatos sutrikdymo atveju, kompensacijų ir pašalpų pareigūno žūties, pripažinimo nežinia kur esančiu ar paskelbimo žuvusiu, sveikatos sutrikdymo atveju, kurios mokamos iš valstybės biudžeto, dydžio apskaičiavimas taip pat susietas su teisėjo, prokuroro ir pareigūno bruto darbo užmokesčiu, ir siekiant išvengti nepagrįsto teisėjų valstybinės pensijos ir minėtų kompensacijų, išmokų ir pašalpų dydžio padidėjimo ir išmokėjimo išmokos gavėjui, būtina tikslinti Teisėjų valstybinių pensijų įstatymo 7 straipsnį, Teismų įstatymo 101 straipsnį, Prokuratūros įstatymo 52 straipsnį ir Specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymo 59 straipsnį.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Nacionalinė teismų administracija, skirdama ir mokėdama teisėjų valstybines pensijas, vadovaujasi Teisėjų valstybinių pensijų įstatymu, Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymu, Teisėjų valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 21 d. nutarimu Nr. 68 „Dėl teisėjų valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo“, ir tokių pensijų apskaičiavimo principais, išaiškintais Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. birželio 29 d. nutarime.

Pagal šiuo metu galiojančią teisinį reguliavimą asmenims, turintiems teisę gauti teisėjų valstybinę pensiją ir atitinkantiems Teisėjų valstybinių pensijų įstatymo 3 straipsnyje nustatytas sąlygas bei įgijusiems atitinkamą teisėjo darbo stažą, *teisėjų valstybinė pensija apskaičiuojama*

iš paskutinių 5, prieš nustojant eiti teisėjo pareigas, metų teisėjo gauto bruto darbo užmokesčio vidurkio (Teisėjų valstybinių pensijų įstatymo 6 straipsnis).

Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą teisėjo, kuris buvo tyčia nužudytas dėl tarnybos, šeimai lygiomis dalimis per trejus metus nuo teisėjo mirties valstybė sumoka 120 mėnesių jo mėnesinio atlyginimo (toliau – MA) dydžio išmoką. Teisėjui, kuriam buvo tyčia sutrikdyta sveikata dėl teisėjo pareigų atlikimo, valstybė sumoka nuo 12 iki 60 MA dydžio kompensaciją pagal netekto darbingumo lygį ar sveikatos sutrikdymo sunkumą.

Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą prokuroro, kuris buvo tyčia nužudytas dėl tarnybos, šeimai lygiomis dalimis per vienus metus nuo prokuroro mirties valstybė sumoka 120 mėnesių darbo užmokesčio (toliau – MDU) dydžio išmoką. Prokurorui, kuriam buvo tyčia sutrikdyta sveikata dėl tarnybos, valstybė sumoka nuo 12 iki 60 MDU dydžio kompensaciją pagal darbingumo netekimo lygį ar sveikatos sutrikdymo sunkumą.

Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą Specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūno, kuris žuvo dėl tarnybos, šeimai lygiomis dalimis per vienus metus nuo pareigūno mirties valstybė sumoka 120 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio vienkartinę kompensaciją. Pareigūną pripažinus nežinia kur esančiu ar paskelbus žuvusiu dėl tarnybos, pareigūno šeimai nuo pareigūno pripažinimo nežinia kur esančiu ar jo paskelbimo žuvusiu dienos kas mėnesį lygiomis dalimis mokama jo vidutinio darbo užmokesčio pašalpa, neviršijant 120 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio sumos. Pareigūnui, kuriam buvo sutrikdyta sveikata atliekant tarnybines pareigas, valstybė sumoka nuo 1 iki 60 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensaciją, atsižvelgiant į netekto darbingumo lygį ir sveikatos sutrikdymo mastą.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Įstatymo projektu dėl valstybinių pensijų siūloma Teisėjų valstybinių pensijų 7 straipsnio 2 dalyje nustatyti, kad, jeigu į laikotarpį darbo užmokesčio vidurkiui apskaičiuoti patenka ir laikotarpis nuo 2019 m. sausio 1 d., šio laikotarpio darbo užmokestis mažinamas dalijant jį iš 1,289. Tokiu atveju asmenims, turintiems teisę gauti teisėjų valstybinę pensiją ir atitinkantiems Teisėjų valstybinių pensijų įstatymo 3 straipsnyje nustatytas sąlygas bei įgijusiems atitinkamą teisėjo darbo stažą, teisėjų valstybinė pensija būtų apskaičiuojama paskutinių 5, prieš nustojant eiti teisėjo pareigas, metų teisėjo gautą bruto darbo užmokestį mažinant nuo 2019 m. sausio 1 d., t. y. dalijant jį iš 1,289.

Įstatymo projektu dėl kompensacijų teisėjams siūloma nuo 2019 m. sausio 1 d. sumažinti Teismų įstatymo 101 straipsnio 4 ir 6 dalyse nurodytų kompensacijų ir išmokų, kurios mokamos tais atvejais, kai teisėjas buvo tyčia nužudytas dėl teisėjo pareigų atlikimo ar kuriam buvo tyčia sutrikdyta sveikata dėl teisėjo pareigų atlikimo, dydį, dalijant jį iš 1,289. Atsižvelgiant į šio aiškinamojo rašto 1 dalyje aptartus įstatymų pakeitimus, realiai išmokėtinų kompensacijų ir išmokų dydis priėmus šį projektą nesikeis.

Įstatymo projektu dėl kompensacijų prokurorams siūloma nuo 2019 m. sausio 1 d. sumažinti Prokuratūros įstatymo 52 straipsnio 1 ir 3 dalyse nurodytų kompensacijų ir išmokų, kurios mokamos tais atvejais, kai prokuroras buvo tyčia nužudytas dėl tarnybos ar kuriam buvo tyčia sutrikdyta sveikata dėl tarnybos, dydį, dalijant jį iš 1,289. Atsižvelgiant į šio aiškinamojo rašto 1 dalyje aptartus įstatymų pakeitimus, realiai išmokėtinų kompensacijų ir išmokų dydis priėmus šį projektą nesikeis.

Įstatymo projektu dėl kompensacijų pareigūnams siūloma nuo 2019 m. sausio 1 d. sumažinti Specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymo 59 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nurodytų kompensacijų, kurios mokamos tais atvejais, kai pareigūnas žuvo dėl tarnybos, buvo pripažintas nežinia kur esančiu ar paskelbtas žuvusiu dėl tarnybos ar kuriam buvo sutrikdyta sveikata atliekant tarnybines pareigas, dydį, dalijant jį iš 1,289. Atsižvelgiant į šio aiškinamojo rašto 1

dalyje aptartus įstatymų pakeitimus, realiai išmokėtinų kompensacijų dydis priėmus šį projektą nesikeis.

Priėmus įstatymų projektus, būtų išvengta nepagrįsto (dėl pensijų, ligos, motinystės ir sveikatos draudimo įmokų perkėlimo iš draudėjo apdraustajam, kuris darbo užmokestį turėtų nominaliai padidinti 1,289 karto) iš valstybės biudžeto mokamų teisėjų valstybinių pensijų ir nurodytų kompensacijų, išmokų ir pašalpų dydžių padidėjimo, dėl to būtų sutaupytos valstybės biudžeto lėšos ir išvengta galimai neracionalaus lėšų panaudojimo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Numatomos teigiamos teisinio reguliavimo pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 4 dalyje.

Priėmus įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimti įstatymų projektai įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Priimti įstatymų projektai įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant inkorporuoti įstatymų projektus į teisinę sistemą, pakeisti ar panaikinti kitų galiojančių teisės aktų nereikės.

9. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, sąvokų ir terminų įvertinimas.

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų.

10. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymų projektai neprieštaruja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

11. Įstatymo įgyvendinimui reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

Priėmus įstatymų projektus, įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Įstatymams įgyvendinti valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Priėmus įstatymų projektus, bus išvengta nepagrįsto (dėl pensijų, ligos, motinystės ir sveikatos draudimo įmokų perkėlimo iš draudėjo apdraustajam, kuris darbo užmokestį turėtų nominaliai padidinti 1,289 karto) iš valstybės biudžeto mokamų išmokų didėjimo.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai įstatymų projektų žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „teisėjas“, „prokuroras“, „pareigūnas“, „valstybinė pensija“, „kompensacija“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.